

Hoofdstuk 15 - Spellingfouten voorkomen

15.1. Inleiding	205
15.2. Hoorfouten opsporen met voorleessoftware	207
15.3. Gelijkende woorden controleren met de homofonenfunctie	209

15.1. Inleiding

In de klas

Jan is 11 jaar. Ondanks jaren extra begeleiding lukt het hem niet om foutloos te schrijven. DICTEE is een ramp. Vele avonden oefenen om dan toch nog een onvoldoende te halen. Zijn werkjes zijn vaak onleesbaar door de fouten. Jan schaamt zich daarover. Hij verliest daardoor ook punten op toetsen. Sinds Jan op de computer werkt met *spellingcontrole*, is zijn spelling fel verbeterd. Jan gebruikt sinds kort ook *voorleessoftware*. Door zijn zinnen te laten voorlezen, hoort Jan ook nog een aantal fouten. Met de *functie homofonen* kiest hij snel de juiste schrijfwijze van woorden die gelijk klinken. Zoals 'hard' of 'hart'.

Doelgroep voor deze toepassing

Niveau	Probleem
☐ 4-8 j.	en ook
☒ 8-10 j.	☒ buitengewoon onderwijs Lezen
☒ 10-15 j.	☒ volwassenenonderwijs Schrijven compenseert ernstige spellingproblemen, helpt bij matige
☒ 15+	Studeren

Aangewezen voor leerlingen met hardnekkige spellingproblemen. Intensieve training leidt bij deze groep niet tot een geautomatiseerde, correcte spelling. Voor hen is het noodzakelijk dat ze met hulpmiddelen zo correct mogelijk leren spellen.

Wat en hoe?

Foutloos spellen = combinatie van 3 stappen

Voorbeeld: 'Ik mepte hart met mijn schone. Gelukkig was het raak. Er licht nu een dode bei op de vensterbak.'

1. **Fouten opsporen en verbeteren door te luisteren** (schone i.p.v. schoen, vensterbak i.p.v. is vensterbank).
2. **Spellingcontrole toepassen** (mepte i.p.v. mebbe, gelukkig i.p.v. gelukkig).
3. **Homofonen nakijken** (hard i.p.v. hart, bij i.p.v. bei).

Nakijken met voorleessoftware

Door *voorleessoftware* te gebruiken, hoort de leerling een aantal fouten. Zoals vergeten woorden of letters, verkeerde volgorde van letters, foute letters (b.v. 'b' i.p.v. 'd.').

Spellingcontrole¹

Onderstreept fout gespelde woorden rood tijdens het typen. Toont suggesties (na muisklik rechts). Het juiste woord wordt met 1 klik ingevoegd.

Spellingcontrole:

- spoort 2/3 van de fouten op in een tekst² en geeft voor de helft daarvan een juiste correctie
- stimuleert de leerling om na te denken over de spelling
- efficiënt leren gebruiken heeft meer effect dan remediëren bij oudere leerlingen.

Homofonen nakijken

De functie *homofonen* bij *voorleessoftware* duidt woorden zoals 'zei' en 'zij' aan. Verduidelijkt beide woorden met een tekening. Voegt met 1 klik het juiste woord in.

¹ Het stappenplan 'spelling controleren' vind je in deel 2, hoofdstuk 7.

² Callebaut, D., *Dyslexie: de kwaliteit van spellingcontrole*. Remediaal, Tijdschrift voor leer- en gedragsproblemen in het vo/bve, jaargang 7 (2006), nr.1, p.17-26.

Tips voor de coach

Bij de keuze van een (voorlees)programma

Bekijk de tips in hoofdstuk 12.

Bij het werken

Leer de leerling stap voor stap de nodige vaardigheden aan

- 👉 Leer aan om te laten *voorlezen*:
  - tijdens het typen (en elk woord controleren)
  - na elke zin (en de zin controleren).
- 👉 Opgelet! Leerlingen met dyslexie horen vaak amper het verschil tussen klanken die op elkaar gelijken. Leer hen daarom om zeer aandachtig te luisteren.
- 👉 Leer de leerling vervolgens handig te werken met *spellingcontrole*. Gebruik daarvoor de werkfiches die je vindt in hoofdstuk 7.
- 👉 Leer ten slotte werken met de functie *homofonen*. Het handigst is die in te schakelen op het einde van een tekst. Om dan alle homofonen na te kijken.

Deze stappen vragen veel inspanning en aandacht. Ze moeten vaak herhaald worden. Leg daarbij goed uit waarom. Toon het nut aan met voorbeelden.

- 👉 Meestal is spelling slechts een deeltje van een schrijfpdracht. Leer de leerling dus eerst naar de hele tekst luisteren. Hij moet dan letten op structuur, zinsbouw en woordenschat. Laat daarna pas de spelling controleren.

Op school

- 👉 Leer oudere leerlingen in te schatten wanneer ze een foutloze tekst moeten afleveren. Maak hen duidelijk dat spelfouten (onterecht) worden gezien als teken van geringe intelligentie of gebrek aan inspanning.
- 👉 Schakel de zorg -, leerlingbegeleider of een gemotiveerde ouder in. Die kan stap voor stap de nodige vaardigheden aanleren.
- 👉 Betrek de ouders en werk samen. De leerling moet ook thuis op dezelfde manier (leren) werken.
- 👉 Maak goede en duidelijke afspraken binnen het schoolteam. Informeer alle leraren. Als de leerling deze hulpmiddelen nodig heeft om zijn probleem te compenseren, sta dan ook het gebruik toe tijdens toetsen en examens.

15.2. Hoorfouten opsporen met voorleessoftware

Dit kan onder meer met Sprint en Sprint Plus

Wat en hoe?

Spellingcontrole ontdekt niet alle fouten. *Sprint*¹ leest woorden en zinnen voor. Op die manier hoort de leerling een aantal fouten. Bijvoorbeeld: vergeten woorden of letters, verkeerde volgorde van letters, foute letters b.v. 'b' i.p.v. 'd'. Hij kan die dan gemakkelijk verbeteren.

Stappenplan

<p>Laat de tekst voorlezen Luister goed!</p> <p>Klik op de knop /ees voor. Luister goed. Hoor je woorden die niet passen of fouten (Voorbeeld: "red" i.p.v. "reed")?</p>	 <p>The screenshot shows the Microsoft Word interface with the 'Alinea's' button in the 'Alinea's' group highlighted by a mouse cursor. A circled number '1' is placed next to the button. The text in the document reads 'De chauffeur red te hart.'</p>
<p>Pas de spelling aan</p> <p>Verander het woord dat fout klinkt. Pas de letters in de buurt aan.</p>	 <p>The screenshot shows the Microsoft Word interface with the 'Typ' button in the 'Woorden' group highlighted by a mouse cursor. A circled number '1' is placed next to the button. The text in the document reads 'De chauffeur red te hard.'</p>
<p>Kijk na met spellingcontrole</p> <p>De spellingcontrole start vanzelf!</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Muisklik rechts op het woord met de rode streep. 2. Kies het juiste woord uit de lijst. <p>Nog niet opgelost? Herhaal de stappen!</p>	 <p>The screenshot shows the Microsoft Word interface with a spelling correction list for the word 'reed'. The list contains 'reed', 'red', 'Red', and 'reedt'. A mouse cursor is pointing to the first 'reed' in the list, which is highlighted. A circled number '1' is next to the word in the document, and a circled number '2' is next to the first 'reed' in the list. The text in the document reads 'De chauffeur reejd te hard.'</p>
<p>Controleer en luister nog eens!</p> <p>Laat de zin met het goede woord nog eens voorlezen. Alles OK?</p>	 <p>The screenshot shows the Microsoft Word interface with the 'Alinea's' button in the 'Alinea's' group highlighted by a mouse cursor. A circled number '1' is placed next to the button. The text in the document reads 'De chauffeur reed te hart.'</p>

¹ De wegwijzer *Sprint* vind je verder in deel 4, hoofdstuk 19. Die legt stap voor stap uit wat het programma kan.

Plus en min

- + leest met een heel duidelijke stem, het tempo is heel nauwkeurig in te stellen
- + de functie *pauze tussen woorden* helpt bij het luisteren en verbeteren van woorden
- + de functie *pauze tussen zinnen* helpt bij het controleren van de zin
- + laten voorlezen in lettergrepen helpt om een langer woord nauwkeurig na te kijken

Tips voor de coach

- 👉 Train voldoende op het leren luisteren. Leer hoorfouten herkennen. Hoorfouten zijn fouten waarbij je een letter of woorddeel weglaat of toevoegt. Bij een hoorfout kan je de fout herstellen door nauwkeurig te luisteren.
- 👉 Stel de functie *pauze tussen woorden* in. Op die manier hoort de leerling duidelijker wanneer een nieuw woord begint. Dit helpt bij het nakijken.
- 👉 Leer aan bij het nakijken van een moeilijk woord te laten voorlezen in lettergrepen. Zo hoort de leerling beter wat hij moet typen.
- 👉 Leer aan om steeds te laten voorlezen:
  - tijdens het typen (en elk woord controleren)
  - na elke zin (en de zin controleren).
- 👉 Opgelet! Leerlingen met dyslexie horen vaak amper het verschil tussen klanken die op elkaar gelijken. Leer hen daarom om zeer aandachtig te luisteren.
- 👉 Leer de leerling vervolgens handig werken met *spellingcontrole*. Gebruik daarvoor de werkfiches die je vindt in hoofdstuk 7.
- 👉 Leer ten slotte werken met de functie *homofonen*. Het handigst is die in te schakelen op het einde van een tekst. Om dan alle homofonen na te kijken.

Doelgroep voor deze toepassing

Niveau	Probleem
☐ 4-8 j. en ook	
☒ 8-10 j. ■ buitengewoon onderwijs	Lezen
☒ 10-15 j. ■ volwassenenonderwijs	Schrijven helpt spelling controleren en verbeteren (ook zinsbouw)
☒ 15+	Studeren

Productinfo

Sprint en Sprint Plus

Programma's die hetzelfde kunnen Gratis alternatieven   zie matrix
veel beperkter en mindere stemmen

Prijsklasse   € 300 - € 400
Verdeler   Technologie & integratie - www.tni.be
Demo aanvragen   werkt 30 dagen
Bekijken   demo-filmpje op www.tni.be

15.3. Gelijkende woorden controleren met de homofonenfunctie

Dit kan onder meer met Sprint en Sprint Plus

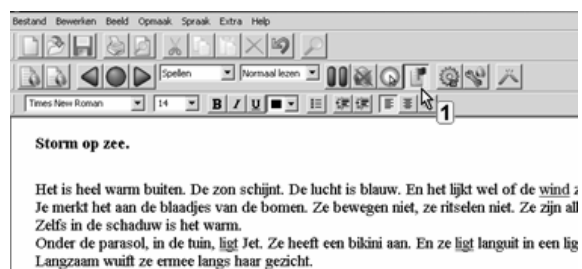
Wat en hoe?

*Sprint*¹ duidt al de homofonen (woorden zoals hard en hart, zei en zij) in de tekst aan. Klik je op een woord dan verschijnen twee keuzes. Dit met een tekening en een zin die de betekenis duidelijk maken. De zin kan voorgelezen worden. Het juiste woord zet zich in de tekst door er op te klikken.

Stappenplan

Laat Sprint de homofonen aanduiden

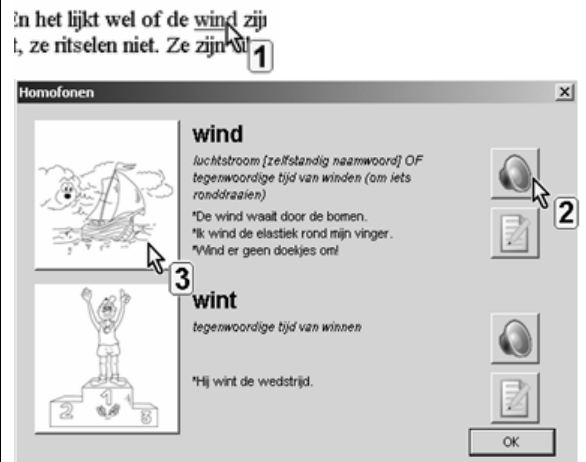
Klik op de knop *Homofonen*.

Zoek de betekenis van de homofonen op

1. **Klik 2x** op het woord dat je wil opzoeken.
2. **Laat extra uitleg voorlezen.**
3. **Klik op de tekening bij het goede woord.**

Het woord zet zich vanzelf in de tekst.

¹ De wegwijzer *Sprint* vind je verder in deel 4, hoofdstuk 19. Die legt stap voor stap uit wat het programma kan.

Plus en min

- + de meest voorkomende homofonen zitten standaard in het programma met een tekening en een zin die de betekenis duidelijk maken
  - + uitleg bij een homfoon kan aangepast worden
  - + een goed gekende homfoon uitschakelen kan
  - + eigen lijsten aanmaken of tekeningen toevoegen gaat vlot
- geen homfoonlijsten in het Engels of Duits

Tips voor de coach

- 👉 Leer als laatste stap werken met de functie *homofonen*. Het handigst is die in te schakelen op het einde van een tekst. Om dan alle homofonen na te kijken.
- 👉 Leer de leerling eerst aan om te laten *voorlezen*:
  - tijdens het typen (en elk woord controleren)
  - na elke zin (en de zin controleren).
- 👉 Opgelet! Leerlingen met dyslexie horen vaak amper het verschil tussen klanken die op elkaar gelijken. Leer hen daarom om zeer aandachtig te luisteren.
- 👉 Leer de leerling vervolgens handig werken met *spellingcontrole*. Gebruik daarvoor de werkfiches die je vindt in hoofdstuk 7.

Doelgroep voor deze toepassing

Niveau

□ 4-8 j.   en ook

■ 8-10 j.   ■ buitengewoon onderwijs

■ 10-15 j.   ■ volwassenenonderwijs

■ 15+

Probleem

Lezen   helpt spelling controleren en verbeteren

Schrijven   ernstige spellingproblemen

Studeren

Productinfo

De homofonenfunctie zit standaard in het programma *Sprint*.

Sprint en *Sprint Plus*

Programma's die hetzelfde kunnen

zie matrix, wel zelf te voorzien van tekeningen en voorbeelden

Gratis alternatieven

geen

Prijsklasse

€ 300 - € 400

Verdeler

Technologie & integratie - www.tni.be

Demo aanvragen

werkt 30 dagen

Bekijken

demo - filmpje op www.tni.be